

Lärande för hållbar utveckling i Umeå kommuns förskolor, fritidshem och grundskolor

För
ledare

(Finns även för
pedagoger)

Kartläggning av arbetet med lärande
för hållbar utveckling

Omslagsfotografi

Under sex år har Umeå kommun arrangerat ett ”rådslag” där elever från årskurs nio och gymnasiet möter politiker och beslutsfattare för att berätta hur de ser på sin egen kommuns hållbara utveckling.

Kartläggning av arbetet med Lärande för hållbar utveckling

Utgiven av Referensgruppen för LHU i Umeå kommun samt Annika Manni och Eva Knekta, Umeå universitet

Första upplagan

Kontakt: Erika Åberg erika.aberg@umea.se

Fotografier: Adobe Stock, Matz Glantz , Fredrik Larsson, Hans Lindborg

Formgivning: Matz Glantz, Annika Manni

Produktion: Naturskolan i Umeå

Umeå kommun och Umeå universitet © 2022

Bakgrund

Detta kartläggningsverktyg som riktar sig till skolledare, finns också tillgängligt i en version för pedagoger.

Verktyget för kartläggning, för såväl pedagoger som skolledare, syftar till att:

- ge underlag för diskussion kring innebörden av begreppet lärande för hållbar utveckling (LHU), Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling och hur de synliggörs i verksamheten.
- stärka den egna verksamhetens medvetenhet och måluppfyllelse när det gäller LHU, Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling.
- ge en bild av utvecklingsområden för enheten i syfte att anpassa kompetensutveckling och initiera aktiva åtgärder inom förbättringsområden.
- stärka likvärdigheten när det gäller LHU och arbetet med Agenda 2030 och de globala målen i kommunens alla skolor och förskolor.

Specifikt för skolledare syftar verktyget till att:

- synliggöra skolledarens specifika roll i arbetet med LHU.
- medvetandegöra olika aspekter av skolorganisation som kan stödja ett LHU-arbete.
- öka förståelsen för hur lärande för hållbar utveckling kan bidra till utbildningens generella kvalitet.

Syften och mål för LHU finns beskrivet i såväl Gy11, Lgr11 som Lpfö 18 och Global Action Program, Unescos ramverk ESD for 2030 som beslutades 2019.

Lärande för hållbar utveckling

LHU handlar om ett förhållningssätt där barn, elever och lärare genomlika metoder och verktyg får förutsättningar att göra medvetna, aktiva och ansvarstagande val för enhållbar framtid. Definitionen av vad LHU innebår är hämtad från Skolverkets modul fr LHU (2019) och Unescos ramverk för LHU, "ESD for 2030".
Denna enkät är framtagen av forskare vid Umeå universitet i samarbete med Den globala skolan utifrån ett verktyg för självskattning från Umeå kommun.

Enligt Skolverket karakteriseras lärande för hållbar utveckling av:

- demokratiska arbetssätt
- delaktighet och inflytande
- kritiska förhållningssätt
- reflektion kring värdegrunder
- lokala och globala perspektiv
- mnesvergripande samarbeten
- en mångfald av pedagogiska metoder

Utöver definitionen ovan betonar Unesco att lärande för hållbar utveckling bör:

- vara handlingsinriktat
- bidra till hållbar samhällsförändring
- ske i global och lokal samverkan
- tillvarata olika lr miljöer, digitala såväl som fysiska.

Frågorna som följer besvaras av skolläda-re.

Individuell nivå

1. VARFÖR?

Ange i vilken grad du tycker att följande påståenden stämmer:

	Stämmer mycket dåligt	Stämmer ganska dåligt	Stämmer ganska bra	Stämmer mycket bra	Vet ej
1.1 Jag har god kunskap om vilka syften och mål det finns för LHU.	☐	☐	☐	☐	☐
1.2 Jag leder arbetet med LHU därför att det står i läroplanens mål. (Lpfö 18/Lgr11/Gy11)	☐	☐	☐	☐	☐
1.3 Jag leder arbetet med LHU därför att det finns uppsatta mål för arbetet i min kommun.	☐	☐	☐	☐	☐
1.4 Jag leder arbetet med LHU för att det är ett glo-balt uppdrag från Unesco.	☐	☐	☐	☐	☐
1.5 Jag leder arbetet med LHU därför att jag själv tycker att det är viktigt.	☐	☐	☐	☐	☐
1.6 Jag tycker att förskolan, fritidshemmet och sko-lan har en viktig roll i samhällets arbete för en håll-bar utveckling.	☐	☐	☐	☐	☐
1.7 Jag prioriterar arbetet med LHU som en integre-rad del av mitt skolläda-ruppdrag.	☐	☐	☐	☐	☐
1.8 Jag har behov av att lära mig mera om syften och mål med LHU kopplat till min skolläda-roll.	☐	☐	☐	☐	☐

2. VAD?

Vilket innehåll, kopplat till de de olika perspektiven ekologisk, ekonomisk och social hållbar utveck-ling och eventuellt De globala målen, uppmärksammas i ert arbete med lärande för hållbar utveck-ling?

Ange i vilken grad du tycker att följande påståenden stämmer:

	Stämmer mycket dåligt	Stämmer ganska dåligt	Stämmer ganska bra	Stämmer mycket bra	Vet ej
2.1 Jag har god egen kunskap om innehållet i de globala målen för hållbar utveckling.	☐	☐	☐	☐	☐
2.2 Jag uppmärksammar regelbundet LHU utveck-ling i den verksamhet jag leder.	☐	☐	☐	☐	☐
2.3 I min verksamhet arbetar vi med LHU, det ekolo-giska perspektivet. 6 RENT VATTEN OCH SANITET 13 BEHÅLLA KLIMATET FÖR ANKOMMNA 14 HAV OCH MARINA RESURSER 15 ÖKOSYSTEM OCH LIVSMEDEL	☐	☐	☐	☐	☐
2.4 I min verksamhet arbetar vi med LHU, det eko-nomiska perspektivet. 7 HÅLLBAR ENERGI FÖR ALLA 8 ANSTÄNDIGA ARBETSVILLKOR OCH EKONOMISK TILLVÄXT 9 HÅLLBAR INDUSTRI, INNOVATIONER OCH INFRASTRUKTUR 11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN 12 HÅLLBAR KONSUMTION OCH PRODUKTION	☐	☐	☐	☐	☐
2.5 I min verksamhet arbetar vi med LHU, det sociala perspektivet. 1 INGEN FATTIGDOM 2 INGEN HUNGER 3 HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE 4 KVALITETSBILDNING FÖR ALLA 5 JÄMSTÄLLHET 10 MÄNSKAD OJÄMNHET 16 FRED OCH INKLUDERANDE SAMHÄLLEN 17 GENOMFÖRANDE OCH GLOBALE PARTNERSKAP	☐	☐	☐	☐	☐
2.6 Jag behöver mer kunskap om LHU.	☐	☐	☐	☐	☐

3. HUR?

LHU handlar om ett förhållningssätt, där barn, elever och lärare genom olika metoder och verktyg ges förutsättningar att göra medvetna, aktiva och ansvarstagande val för en hållbar framtid. Att leda en utbildningsverksamhet i LHU innebär att du som ledare har ansvar för att verksamheten organiseras så att den ger stöd till och inte motverkar grundläggande förhållningssätt inom LHU vilka återkommer i påståendena nedan. Det arbetet kräver specifika kunskaper och färdigheter i din roll som ledare inom utbildning. Det innebär också att du som ledare behöver stöd på huvudmannanivå för att utveckling ska kunna ske och för att trygga likvärdighet.

Ange i vilken grad du tycker att följande påståenden stämmer:

	Stämmer mycket dåligt	Stämmer ganska dåligt	Stämmer ganska bra	Stämmer mycket bra	Vet ej
3.1 Jag har god kunskap om hur man kan leda och organisera LHU.	☐	☐	☐	☐	☐
3.2 I mitt ledarskap ger jag legitimitet åt medarbetarna i det pedagogiska arbetet med LHU?	☐	☐	☐	☐	☐
3.3 I min verksamhet bidrar jag till ett kontinuerligt samtal om social hållbarhet vad gäller enhetens arbete med allas lika rätt och värde.	☐	☐	☐	☐	☐
3.4 Som pedagogisk ledare stimulerar jag medarbetarnas arbete i att synliggöra barns och elevers frågor, vilka därmed blir möjliga att inkludera i utbildningen.	☐	☐	☐	☐	☐
3.5 Min verksamhet är organiserad så att barnen/eleverna ges möjlighet att använda naturen som lärmiljö i hållbarhetsfrågor.	☐	☐	☐	☐	☐
3.6 Min verksamhet är organiserad så att det ges möjlighet för barn/elever att använda det omgivande samhället och autentiska situationer för lärande.	☐	☐	☐	☐	☐
3.7 Min verksamhet inbjuder det omgivande samhället till dialog och samverkan med förskolan/skolan.	☐	☐	☐	☐	☐
3.8 Den verksamhet jag leder ger barn och elever en möjlighet att vara drivande aktörer i hållbarhetsarbetet.	☐	☐	☐	☐	☐
3.9 Jag initierar kritiskt reflekterande samtal bland medarbetarna för att kontinuerligt utveckla LHU.	☐	☐	☐	☐	☐
3.10 I min verksamhet ger jag möjlighet till reflektion kring värdegrundsfrågor i gruppen av medarbetare.	☐	☐	☐	☐	☐

Organisationsnivå

4.

Ange vilket av alternativen som stämmer:

	Ja	Nej
4.1 Det finns en organisatoriskt förankrad plan för förskolans/skolans arbete med LHU som är långsiktig.	☐	☐
4.2 Organisationen har en gemensam pedagogisk helhetsidé som förklarar det övergripande syftet med utbildningen och där LHU ingår.	☐	☐
4.3 I det systematiska kvalitetsarbetet ingår frågor om LHU.	☐	☐
4.4 LHU-arbetet fortgår vid chefsbyte eller om en ledare lämnar sin tjänst.	☐	☐
4.5 Nya medarbetare introduceras i arbetet med LHU.	☐	☐
4.6 Vi har gemensamt diskuterat undervisningsmetoder för LHU.	☐	☐

5. Stöd i organisationen

5.1 Beskriv vilket stöd du har från huvudmannen i frågor som rör LHU och vad som fungerar bra.

5.2 Beskriv inom vilken aspekt av LHU du eventuellt behöver kompetensutveckling, som exempelvis handlar om syften och mål, innehåll, globala målen, eller former för att leda för hållbarhet:

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page, providing a template for writing or drawing. There are no margins, text, or other markings on the paper.

5.3 Beskriv på vilket sätt du eventuellt behöver stöd eller vägledning i hur det systematiska kvalitetsarbetet kan kopplas till LHU.

[illegible]

5.4 Beskriv vilka förutsättningar du eventuellt tycker saknas i ditt arbete som skolledare med LHU som helhet utifrån ditt uppdrag från huvudmannen.

[illegible]

Jag godkänner att mina svar ingår i det forskningsprojekt som samverkar med detta utvecklingsarbete:

☐ Ja ☐ Nej

Tack för din medverkan!

Underlag för dialog efter LHU kartläggning – skolledare och rektorer

Ta del av resultatet från självvärderingen. Frisvaren kan förtydliga och ge exempel på konkreta behov och förbättringar.

1. Börja med att diskutera hur ni i gruppen förstår vad LHU omfattar och betyder för er som skolledare eller rektor.

2. Diskutera och delge varandra vad ni tycker är viktigt att bevara i LHU arbetet i era respektive verksamheter?

- Vad är vi nöjda med? Ge exempel.
- Hur kan du som skolledare och rektor stödja det som fungerar bra?

3. Mål för utveckling av LHU arbetet-

Av det ni diskuterat, vad är mest angeläget som skolledare eller rektor att ta tag i för att underlätta eller förbättra LHU arbetet för pedagoger? Ge exempel:

4. I din roll som skolledare eller rektor, vilket stöd behövs från huvudman i LHU arbetet? Ge exempel:

Övriga kommentarer kring resultatet, behov och fortsatt arbete:

Naturskolan

Besök: Maja Beskowskolan

Postadress: 901 80 Umeå
090 16 50 95

naturskolan@umea.se
www.umea.se/naturskolan